

Реферат на тему: "Поет, культуролог і дослідник літератури - Яр Славутич"

Яр Славутич

Реферат на тему:

Поет, культуролог і дослідник літератури - Яр Славутич

Місце народження будь-якої історико-культурної постаті (державного або громадського діяча, вченого, митця, письменника тощо) виглядає інколи важливою інтерпретаційною проблемою, що становить значення як для неї, так і для її дослідників. Місце народження - це першородний зв'язок зі світом, перший досвід відчуття рідної, "своєї" землі, початкові й початкуючі кроки зростання. Це й перші символи майбутньої долі.

Під цим кутом зору викликає інтерес постать поета, літературознавця, педагога, культуролога, українознавця, дослідника української діаспори Яра Славутича.

У його долі, творчій манері, поетичному, науковому й публіцистичному слові наявні традиції та якості, що беруть свій початок від М.Некрасова, О.Солженіцина, М.Зерова й "неокласиків", взагалі від синтезу послідовно реалістичної художньої культури й неокласицистичного сприйняття реальності.

В статті "У дзеркалі життя й літератури" (з такою назвою вона вийшла у мельбурнському варіанті, 1982; у київсько-едмонтонському - під назвою "Яр Славутич: Короткий біографічно-літературний портрет", 1997) Дмитро Чуб чітко й однозначно надає вихідні дані про нього:

"Народився Яр Славутич 11 січня 1918-го року на хуторі Жученки, колишньому козацькому зимівнику, поблизу села Благодатного на північній Херсонщині (кілька кілометрів на захід від села Гурівки). Батько походив із козацької шляхти, мати - проста селянка. Серед предків Славутичевого батька - низка видатних постатей, військовиків, що відзначились у битвах проти татар, і культурних діячів ще з часу гетьманів Б.Хмельницького та І.Мазепи".

Однак не все так просто з визначенням територіальної "прописаності" цього вченого й поета. Д.Чуб щодо місця його народження використовує означення "північна Херсонщина", хоча у теперішньому адміністративному розподілі це територія іншої області.

Сам Яр Славутич детальніше і більш проблемно фіксує свою територіальну приналежність. У "Слові до моїх долиньських земляків" (1991) він вважає за необхідне прокоментувати такий історико-географічний момент: "...Хочу уточнити, що я народився в межах колишньої Херсонської губернії. Тепер те місце, де процвітав хутір Жученки, належить до Новошевченківської сільради Долинського району Кіровоградської області, - і робить цікавий висновок, що має безпосереднє відношення

до проблематики й принципу відбору матеріалів у цій "протаврійській" книжці. – Тому я і херсонець, і долинець – за вужчим визначенням, а історично – запорожець". Важливою виглядає та обставина, що відомому письменникові й науковцеві небайдужа його територіальна причетність, що вона є для нього знаковою величиною. Симптоматично, що сам Яр Славутич зараховує себе до постатей Таврійської землі (у широкому плані) й пишається своїм народженням на історичній Херсонщині, що мені неодноразово довелося спостерігати під час його регулярних відвідин Херсона у 90-ті роки. Це дає підстави увести його ім'я, постать до галереї образів цього дослідження.

Яр Славутич (Григорій Жученко) – багатогранна особистість. До характеристики його постаті докладають чимало означень, епітетів, образних порівнянь. Масштабну (за рахунок патетики й експресивності) оцінку його діяльності й значення дав Юхим Красноштан такими паралелями й узагальненнями: "Відомо, що Тараса Шевченка влучно називають Кобзарем, Івана Франка Каменярем, Олесь Гончара Прапорonosцем. Я назвав би Яра Славутича, без вагання, Правдоносцем України. Його ім'я та інших славетних повинне увійти в Пам'ятну Книгу, що увічніює найзаслуженіших українців, його творчість – у золотий фонд українського письменства, а його підручники – в осяги новітньої української педагогіки".

У цій розвідці аналізу підлягає один з аспектів його діяльності як науковця.

Яр Славутич – доктор філософії та літературний критик, суб'єктивний у найкращому сенсі цього слова.

Літературознавець, як і митець, завжди прагне писати про те, що йому найближче за духом й уподобаннями. Таким чином цілком природно реалізується право дослідника на суб'єктивність, під якою я розумію аргументовану особистісність.

Тільки у не мислячому літературознавстві суб'єктивність є недоліком – аналізу, підходу, оцінки. Те, що у вітчизняній літературознавчій думці традиційно називали "об'єктивністю погляду", найчастіше зводилося до тиражування стереотипів, прописних істин, навколонаукових банальностей.

Це дає підстави вважати, що декларована "об'єктивність позиції" нерідко демонструє не тільки відсутність мислення, але й натяку на нього. Вона нагадує подорож автострадою, де все передбачено, розписано, регламентовано, нагадує шлях, на якому все зрозуміло й не може бути відкриттів.

На тлі з цим суб'єктивність (у науці, мистецтві, літературі) я оцінюю як важливий чинник пошуку істини.

Суб'єктивність – це свіжість дослідницької ідеї, унікальність інтерпретації, новизна проблематики, полемічність думки, реформація наукового канону. При цьому не варто ототожнювати суб'єктивність з невмотивованістю. Навпаки, це концептуальна й фактографічна аргументованість позиції. Чим виразнішою є суб'єктивність твору (мистецтва, науки тощо), тим підкресленішою стає його вагомість.

Тому цілком закономірно доходимо висновку: суб'єктивність – це невинний дослідницький рух за межі усталеного, це вміння мистецької та аналітичної самореалізації, це найкоротший шлях до наукового або художнього відкриття. Й

логічно переходимо до наступної теоретичної тези: діалог суб'єктивних поглядів належить до провідних рушійних сил у науці.

Українська література й літературознавство ХХ століття (до них можна докласти десятки різноманітних характеристик, і всі вони будуть такою ж мірою справедливими, як і невичерпними) розвивалися там і тоді, де вивільнювався суб'єктивний дух, де висвітлювалася індивідуалізована, непересічна позиція митця, дослідника, мислителя.

До тих, хто розвивав наукові уявлення про характер і специфіку національної літератури, літературно-художнього розвою в Україні та діаспорі, належить поет і професор з "північної Херсонщини" Яр Славутич. Разом з Юрієм Лавріненком, Наталею Кузякіною, Михайлом Остриком, Юрієм Шерехом, Валер'яном Ревуцьким він відкривав і аналізував вершинних письменників України, порушував фундаментальні проблеми з життя українського мистецтва, формував цілісну картину української художньої культури на батьківщині та за її межами, насамперед у Канаді.

Тут варто згадати його потужне дослідження "Українська література в Канаді" (Едмонтон, 1992). Це об'ємна за всіма показниками праця, що складалася протягом понад тридцяти років. Перші (за часом написання) статті у ній позначені 1958-им роком ("Обкраяна антологія" та "Спроба зразкової антології української поезії"), останні ("Не приховуючи почувань", "Жахлива правда") – 1992-им, роком виходу цієї збірки монографічного гатунку.

Для усвідомлення генералізуючих засад літературознавчої манери Яра Славутича необхідно зазначити, що чимало статей цієї книжки після їх створення у 60 – 80-ті роки потім доповнювалися новими фактами, відточувалися стилістично й змістовно. Вчений не полишав написані ним розвідки, а систематично звертався до них, поглиблюючи й удосконалюючи їх, роблячи дописки й подаючи додаткову літературу з порушених наукових або літературно-публіцистичних питань.

Науковий шлях Яра Славутича вартий високих етичних і дослідницьких оцінок: він (шлях) полягає у формулюванні лейтмотивних, наскрізних наукових проблем, що цілеспрямовано розроблюються протягом усього життя вченого. Оскільки є митці (поети, прозаїки, маляри) однієї-двох тем, так є і дослідники одного-двох тематичних уподобань.

Така наукова зосередженість, а точніше, нерозпорошеність дає змогу, по-перше, проводити довгоефективну збирацьку роботу, по-друге, здійснювати глибоке, містке аналітичне й синтезуюче тлумачення фактажу, і, по-третє, створювати викінчені наукові дослідження, у яких слово є так само відшліфованим, як і дослідницька думка. Це шлях до творення наукових шедеврів, що матимуть таку ж самоцінну вартість, як і класичні витвори мистецтва. Схарактеризований метод інтелектуальної діяльності є, власне, формою наукового мистецтва, до якої і прагнув Яр Славутич у власній дослідницькій роботі.

У збірці-монографії "Українська література в Канаді" осмислено провідні напрямки розвою українсько-канадської поезії та прози (термін, що його активно вживає Яр Славутич) протягом століття – з кінця ХІХ ст. і аж до українськомовних художніх

публікацій початку 90-их років ХХ ст. Назва цієї книжки – суто літературознавча. У ній (назві) позначено основне тематичне поле дослідження, проте діапазон українобачення є значно ширшим.

Ученим розглядається розмаїте коло питань. З-поміж них виділяються такі: організація українського життя в діаспорі ("Про українських поселенців у Канаді", "Українське життя в Канаді"), входження української культури до світового духовного простору й популяризація класичних творів української літератури на Заході, їх переклади іноземними мовами ("Галицько-волинський літопис англійською мовою", "Підмогильний англійською мовою"), життя й подвижницька діяльність відомих українців ("Ювілей визначного мовознавця П.Ковалева", "Відзначення 80-річчя Б.Антоненка-Давидовича поза Україною"), топоніміка у Північній Америці ("Українські місцеві назви в США", "Українські місцеві назви в Канаді"), полемічне тлумачення окремих явищ літературного процесу ("Чехов як українець") тощо.

Відмінна риса Яра Славутича – цілеспрямована фактографічність дослідницької манери. Так, у критичному огляді "Українська поезія в Канаді" він зазначає, що за його підрахунками в Канаді "до 1975 р. ... писали й друкували свої

вірші щонайменше 300 поетів чи віршувальників", і далі сумлінно, за абеткою, перераховує тих із них, кого зміг розшукати й встановити. Перелік авторів поетичних робіт, які були за походженнями українцями й писали у Канаді рідною мовою, розміщено в книжці дрібним шрифтом майже на двох з половиною сторінках.

Окрім цього, у спеціальній примітці Яр Славутич зауважує, що "складено цей список до 1976 р., під час перегляду українсько-канадської преси. До нього треба б додати яких 25 імен із пізніших періодичних видань", тобто на момент видання монографії науковець мав ще понад два десятки імен українців, які виступали у канадській періодиці з віршами. Але й таке фактичне охоплення проблеми повністю не задовольняє його.

Для всеохоплюючої характеристики української поезії в Канаді вчений вважає за потрібне додати, що "свідомо не включаємо до списку англійськомовних поетів українського походження". Отже, і цей іменний прошарок опрацьовано, і цю складову українсько-канадської поезії розроблено ним.

Яр Славутич також обстежив і підрахував книжкові поетичні видання, що виходили в Канаді українською мовою. У згаданій статті він пише: "Із загальної кількості понад 300 лише яких 100 поетів (також віршувальників!) мають свої власні друковані книжки (див. мою Анотовану бібліографію української літератури в Канаді: Канадські книжкові видання, 1908 – 1983 (курсив автора – Я.Г.): (перше видання 1984 р., третє доповнене й наново перевірене 1987 р.)".

Яр Славутич є фактоцентричним дослідником літератури, мистецтва, культури, у чому й міститься цінність проведених ним наукових розвідок. Він любить констатувати. Але за його констатаціями завжди стоїть тривала й оригінальна, самостійна за задумом і виконанням пошукова робота. Він констатує переважно те, що здобуває своєю архівною працею. Літературознавство у його виконанні, можливо, позбавлене

романтичної ефектності, термінологічної складності й ускладненості, проте воно межує з духовним подвижництвом.

Колекціонування будь-яких деталей, штрихів з літературно-організаційної динаміки діаспори, культивування літературознавчих фактів, беззаперечний хист до їх збору, інтерпретаційної обробки, текстуальної подачі надає його дослідженням точності, якої часто не вистачає українським "материковим" дослідникам, ґрунтовності в опануванні матеріалом.

Яр Славутич не затискує себе у межі класичного літературознавства. У монографічній праці "Українська література в Канаді" він дивиться на літературний процес як на органічний ланцюжок у системі загальної організації українського життя в діаспорі. Тому його погляд вирізняється системністю, багатовимірністю в дослідженні порушеної проблеми.

Учений постає істориком, культурологом і географом українського мистецтва й життя за межами історичної батьківщини. Він засвідчив свій науковий хист до збирання фактажного матеріалу (часто – раритетного), його систематизації та стислого узагальнення. У літературознавстві він обіймає нішу наукового письменника фактів, що мають пізнавальну, історико-культурну та українознавчу вагу.

Разом з Ю.Лавріненком, Н.Кузякіною, Ю.Шерехом, М.Остриком, В.Ревуцьким його об'єднує те, що всі вони активно зверталися до аналізу динаміки української літератури 20-их років XX століття – цього Клондайку самотніх імен, елітарних творів, оригінальних течій, блискучих письменницьких угруповань, яскравих стилів. Завдяки суб'єктивності власних наукових інтересів і пріоритетів названі дослідники творили посправжньому об'єктивну панораму художньо-мистецького розвитку в Україні.

У наведеній низці дослідників Яр Славутич посідає особливе місце. Він чи не першим в українському літературознавстві розпочав системне обстеження й дослідницьке студювання українського поетичного Ренесансу XX століття. Його праця "Розстріляна муза" з'явилася друком понад сорок років потому – у 1955 році. Вона перебувала у витоків традиції дослідження феномену українського мистецтва, культури, літератури 20-х років, тієї наукової традиції, що значно пізніше, переважно на початку 90-х років, знайшла своє продовження у розвідках Олекси Мусієнка, Миколи Жулинського, Юрія Коваліва, Михайлини Коцюбинської, Леся Танюка та ін. "Розстріляна муза" стала однією з центральних книжок у науковому й літературно-критичному доробку доктора філософії Яра Славутича. На аналізі цього дослідження варто детальніше зупинитися.

Дебютне видання "Розстріляної музи" було здійснено у Детройті. Наступного року – 1956-го – в Нью-Йорку видруковано англійськомовний варіант дослідження, як додає Яр Славутич, "із моїми перекладами віршів на англійську мову". Друге видання мало не менш красномовну назву – "The Muse in Prison" ("Муза у в'язниці" – Я.Г.). Для західного читача така назва була більш зрозумілою, враховувала специфіку його ліберального світосприйняття. Він, не вихований на культурі масових репресій проти власної нації, тим більше проти представників художньої інтелігенції, міг і не збагнути автологічного

змісту української назви. "Розстріляна муза" звучала для нього скоріш метафорично, образно, ніж буквально. Англійськомовна версія назви відрізнялася пом'якшенням підтексту, асоціювалася з уалдівською та о'генрівською біолітературною традицією. Водночас вона звучала виразно, гостро. Для західної суспільної психології фабула англійськомовної назви була більш ніж вдалою.

Після публікації двох видань – національною та міжнародною мовами – робота над "Розстріляною музою" не припинилася. Понад чотири десятиліття тривало доповнення й поглиблення матеріалів книжки. Продовжувалося уточнення біографічних фактів, мистецьких характеристик, поглиблювалося тлумачення художніх рис, якостей письменників, відшліфовувалася форма розповіді про персонажів дослідження.

Як і личить сумлінному, настійливому науковцеві, Яр Славутич постійно стежив за новою інформацією про митців доби 20-х років XX століття. Ю.Красноштан свідчить, що цей процес продовжувався й на межі 80 – 90-х років, коли набувала сили нова хвиля національного державотворчого руху. Він писав, що "буквально на моїх очах, за кілька днів до відльоту проф. Славутича в Україну на Всесвітній форум українців, він показував мені коректуру другого доповненого видання мартирологу Розстріляна муза і в котрий уже раз "уточнював" імена та прізвища поетів і прозаїків, які загинули в роки сталінських репресій у післявоєнний час".

Доопрацювання книжки йшло трьома напрямками – фактографічним, літературознавчим і стилістичним. Свої головне завдання професор Яр Славутич убачав у тому, щоб рельєфно, на принципах художньої графіки окреслити образи поетів Ренесансної доби. У найбільш закінченому вигляді "Розстріляну музу" вміщено у п'ятитомнику Яра Славутича 1998 року, який і використовується у цій роботі.

Приступаючи до аналізу "Розстріляної музи", насамперед слід зазначити, що вона оригінально проструктурована.

Дослідження має розлогу преамбулу, що складається з трьох різнорідних частин.

У лаконічному передньому слові ("**Від автора**") викладаються мотиви виникнення задуму, історія створення книжки, розкривається її наукове й соціальне спрямування. Яр Славутич зацентровує увагу на тому, що це, так би мовити, загальногромадська книжка, що її написано для широких верств суспільства. Вона створювалася з метою підвищення культури й національної самосвідомості українського суспільства і на історичній землі, і за кордоном. Вона писалася для історії – літературної, культурної, духовної.

У "Розстріляній музі" погляд передусім зосереджено на поетах, які плідно працювали у 20-ті роки XX століття. Проте діапазон дослідницького зору є значно ширшим і охоплює рух української поезії протягом багатьох десятиліть – з кінця XIX ст. і протягом першої половини XX ст. У цьому дослідженні – не лише літературознавчому, але й культурологічному, українознавчому за своїм духом – зроблено спробу висвітлити долю української музи через долю митців. У ньому наявні риси дослідження-самопізнання. Український поетичний процес розкриває себе, свій безкрайній потенціал через образи, художні мотиви, мовно-стильові особливості Миколи Зерова,

Агатангела Кримського, Майка Йогансена, Миколи Чернявського, Євгена Плужника, Олега Ольжича, Валер'яна Поліщука, Григорія Чупринки та інших провідних художників, інтелектуалів, науковців.

Яр Славутич заклав основи розуміння української поезії як складної частки українського художнього процесу. Своєю книжкою він відійшов від спрощеного трактування українського поетичного слова. Й у цьому полягає одна з його історико-культурних місій.

Переднє слово розвивається поетичним "Прологом". У ньому в патетичній формі звеличуються мистецькі постаті, про яких йдеться у літературознавчому дослідженні. Під "Прологом" стоїть важлива позначка - "Філадельфія, 1950". Це і фіксація відкриття теми "розстріляної музи", і момент перших підходів до сформульованої проблеми, і документалізує деталь у поетичному й науковому розвитку Яра Славутича.

Вірш "Пролог" написано у традиціях політичного памфлету. В ньому наявні такі складові, як викривальність пафосу, однозначність і категоричність висновків, трибунність стилю, урочистість лексики. Вірш органічно переходить в оглядову статтю з публіцистичною назвою "Нищення української літератури", що завершується списками репресованих українських письменників.

Перелік письменницьких втрат, поданий Яром Славутичем, серед інших аналогічних робіт вирізняється тим, що свідчить про репресії щодо української літератури з боку різних влад - денікінської, радянської, німецької.

Страта митця - за його літературні, громадські уподобання, за його творчість - немислима й абсурдна річ. Це свідчення надзвичайних аномалій у суспільстві. Водночас це трагічна форма визнання неабиякої ролі митця й мистецтва в житті гуманістичної думки, свободолобних почуттів.

У людській природі закладено не тільки задатки боротьби за талант, але й боротьби з талантом. Яким же талановитим мало бути мистецтво 20-х - початку 30-х років ХХ століття в Україні, що проти нього протягом десятиліть застосовувалися акції покарання й ізоляції. І яка сила живучості таланту! Як свідчить жертвний список Яра Славутича, українське мистецтво понад трьох десятиліть (орієнтовно з 1919 до 1952 року) систематично зазнавало інквізиційних втручань влади. Проте воно вистояло й утвердило себе.

Центральне місце у книжці посідає галерея нарисів. Їх - 26. Названі вони чітко й портретно: "Павло Филипович", "Микола Вороний", "Людмила Старицька-Черняхівська", "Михайль Семенко" тощо. Кожен нарис - це ім'я, вагоме й індивідуалізоване. Кожне ім'я - це нарис, ємний та лаконічний.

У нарисах змальовано образи поетів різних літературних течій, спрямувань, угруповань. Символісти й неоромантики, імпресіоністи й футуристи, неокласицисти й експресіоністи - всі вони знайшли свої влучні характеристики на сторінках книжки.

Провідна риса літературознавчої системи професора Яра Славутича - тяжіння до портретного виокремлення особистості, проблеми, аспекту. У "Розстріляній музі" окреслено контури поетичних постатей в українському мистецтві кінця ХІХ - першої

половини XX століття, осмислено національний поетичний процес як панораму численних мистецьких портретів, стилів, простежено жанрово-тематичний розвиток мистецької особистості, виділено основні творчі амплуа письменника.

Портретна конкретність Яра Славутича тісно пов'язана з нахилом до літературознавчого абстрагування. Звідси й тенденція до узагальнюючих спостережень, широких висновків. Оцінюючи письменницьку постать, науковець нерідко оперує відточеними формулами, що є відбитками, втіленням його концептуальних побудов. Його дослідницький прийом полягає у мисленні науковими формулами й узагальненнями. Ця форма літературознавчого аналізу є неабиякою за рівнем складності. Вона потребує сміливості теоретичного пошуку й майстерності стилістичного візерунку. У Яра Славутича вона наповнюється ще й полемічним пафосом науковця, який емоційно прагне відновити істину, схильністю до суб'єктивності поглядів, до формулювання індивідуалізованої дослідницької позиції.

Чимало з наукових висновків Яра Славутича й сьогодні зберігають свою первородну цінність, можуть у не зміненому вигляді використовуватися не лише в дослідницькій, а й у навчальній роботі. Проте є чимало й таких позицій, що гостротою своєї узагальненості викликають передусім полемічний інтерес і слугують запрошенням до наукової дискусії. Це закономірно тому, що суб'єктивність часто веде до категоричності, що виливається у спірні формулювання.

Віддаючи свої художні симпатії "неокласикам", Яр Славутич у нарисі "Микола Зеров" однозначно стверджує: "Жодна інша літературна "школа", будь то неоромантики, імпресіоністи, експресіоністи чи футуристи (а вони мали своїх визначних творців) не домоглася таких велетенських успіхів, яких добилася група київських неокласиків, або класицистів". Чи візьмемо розвідку-шкіц "Микола Чернявський", де висловлюється не менш полемічна думка: "Українська поезія настільки пішла вперед, що творчість Чернявського тепер сприймається як історично-літературне явище, для сучасного покоління, з огляду на не дуже високу вартість, уже певною мірою застаріле". Суб'єктивність є незамінною тим, що розвиває наукову думку засобами полеміки, заперечень, альтернатив.

Яр Славутич писав не художню розповідь про українських письменників, концентруючи увагу на їх поетичній спадщині, і не публіцистичні роздуми над їх постатями, хоча фрагменти розповідності, фрази й оцінки публіцистичного звучання наявні у циклі нарисових розвідок. Книжку "Розстріляна муза" складають літературознавчі ескізи, подекуди навіть академізовані. Його нариси – це історико-культурологічні фотознімки, зроблені з відстані нової культурної ситуації (демократичної атмосфери діаспори) й нової доби (другої половини XX століття). Це літературознавчий портрет-пунктир, де виокремлюються домінантні якості, творчі амплуа поета.

Нариси загалом характеризуються єдністю композиційної канви. Спочатку подається творчий профіль митця, визначається його місце й значення в українському художньому русі першої половини XX століття. У стислому вигляді обов'язково

окреслюється біографічна фабула письменника, у якій виокремлюються драматичні перипетії його долі (тиску з боку влади, міра й форма репресованості). Розвідки містять стислий опис творчості й досліджень, присвячених поетові. Встановлюються мистецькі зв'язки, особистісні паралелі, різноманітні художні проекції.

Основне місце у розвідках Яра Славутича відведено художнім і культурологічним спостереженням. Виділяються провідні мотиви, образи кожного з обраних для аналізу поетів, лаконічно характеризуються його творча манера, стиль— відмінні ознаки. Стикло оцінюються окремі твори й збірки поета. Особливу увагу дослідник приділяє виданню книжок, поезій українських митців за кордоном, розвитку україністики за межами України, підкреслюючи, як у культурному процесі діаспори зберігалася пам'ять про репресованих митців.

Характеристика творчої спадщини поетів є пунктирною, до певної міри оглядовою, подекуди схематичною, однак зауважу, що Яр Славутич свідомо прагнув цієї пунктирності. Своє дослідницьке завдання він передусім убачав у тому, щоб подати не розлоге монографічне обстеження окремих письменницьких постатей, а стисло монографію поетичної доби кінця XIX – першої половини XX століття. Доба ж висловлює себе у конкретних яскравих митцях, зокрема, як пише науковець у "Розстріляній музи", через постаті "першого українського класициста" М.Зерова, "одного із наших найперших модерністів" М.Вороного, "правдивого символіста" Д.Загула, "надзвичайно вишуканого поета... і теоретика літератури" М.Йогансена та ін. Загальний образ "української музи" складається з рис, специфіки кожного з виокремлених митців.

Дослідницький метод Яра Славутича на матеріалі "Розстріляної музи" перебуває в амплітуді між послідовним соціологізмом і класичним естетизмом. Його метод у цьому дослідженні не становить наукову однорідність, органічний сплав або синтез. Дослідник постійно переходить від елементів соціологічного аналізу до "вкраплень" естетичного підходу, чергуючи рядки виваженого академізму з публіцистичними оцінками й інтонаціями. Нерідко він захоплюється узагальненнями й думками соціального плану й розглядає форму літературознавчого шкіцу як засіб боротьби з офіційним радянським літературознавством (хоча й важко називати літературознавством те, що на аксіологічному, фундаментальному рівні фактично відкидало реальні знання про складність літературного процесу).

Цікаво спостерігати, як суто соціологічне мислення знаходить своє втілення й на діаспорному літературознавчому ґрунті. Елементи соціологізму Яра Славутича є відбитком макроконфліктності на світоглядно-концептуальному рівні, яка притаманна XX століттю від його початку і до середини 80-х років – до Горбачового приєднання Сходу до Заходу. Одна з основних позицій інтелектуала протягом майже всього XX століття – опозиція, що є не відходом від соціомислення, а його поширеним різновидом. Митцю, науковцю не вдалося сягнути духовної незалежності від оточуючої реальності. Соціокультура (у широкому сенсі) ставала логічним чинником, наслідком художнього й наукового розвитку.

Зі стильових прийомів, що їх активно використовує професор Альбертського університету (Канада), відзначу прийом фактичного й емоційного контрасту, як раз і озвученого нотами внутрішньої опозиційності, інтонаціями публіцистичності в інтерпретації долі митця. Так, у розвідці про М.Драй-Хмару він пише: "Сумирну людину, вченого, автора ніжних ліричних поезій заслали на каторжну працю – рубати ліс на дрова десь на Далекому Сході". Дослідник постійно наголошує на гуманістичному змісті в художній діяльності письменника й абсурдній невмотивованості тих репресивних заходів, що застосовувалися щодо нього з боку пануючої влади. Категорія абсурду рефреном проходить крізь усю книжку "Розстріляна муза".

Яр Славутич прагне стислості й сконденсованості у визначеннях і науково-оповідній формі. Його цікавлять лише основні творчі амплуа митця. Він уникає розгорнутого аналізу окремих творів або всієї творчості й окреслює образ української "розстріляної музи". Вчений навмисно зосереджується на мозаїці імен для того, щоб сформулювати постать художника як наукову проблему. Він спрямовує свій погляд на загальну художню динаміку для того, щоб наступні дослідники сповідували персоноцентричне розуміння літературного руху перших десятиліть ХХ століття.

"Розстріляна муза" – це перспективна програма (довгострокова, довгоактуальна) нових літературознавчих досліджень, це пріоритетний напрямок філологічного пошуку й здобутків. Яр Славутич не тільки сам іде новою дорогою, але й намагається прокласти її для інших, для наступних генерацій. Свою книжку він оцінює як початок ретельного аналізу української Ренесансної мистецької доби. На такий умовивід наштовхують окремі його вислови, якими він торкається складних або невисвітлених аспектів у діяльності майстрів художнього слова. Наприклад, він пише: "Про Кримського-мовознавця можна б написати велику монографію". Це вже ідея-теза на майбутнє, окреслення нових наукових завдань. Або, коли дослідник відзначає наявність у М.Чернявського "робітничої тематики", то, маючи її на увазі, висловлює таку перспективну думку: "Можна б говорити про споріднення з прозовою творчістю І.Франка". Таким поворотом він пропонує для розгляду нову паралель – Чернявський і Франко.

Праця Яра Славутича, створена на широкому історико-літературному фактажному матеріалі, своїм головним завданням має перспективну проекцію. Це книжка-програма; вона містить вихідний науковий матеріал і передбачає всебічне, багатоаспектне продовження студій українського не лише поетичного, але й художнього слова під кутом зору різних філологічних дисциплін.

Інтерес викликає стиль Яра Славутича, поданий у цьому дослідженні. Чіткий, карбований, розповідний, з численними фактичними подробицями, з нахилом до літературознавчих формул, він активно сприяє формуванню портретного масштабу тих українських митців, про яких розповідається у компактних нарисах.

Тяжіння до структурованості у книжці витримано до кінця. Невеликі за обсягом "Підсумки" та короткий "Епілог" завершують "Розстріляну музу" на науковій та

експресивній ноті.

Стислість "Підсумків" є органічним завершенням стилю книжки. У них зведено авторські узагальнення про розвиток української поезії "протягом усієї історії української літератури", авторську версію динаміки українського поетичного слова, яка відзначається вмотивованістю й сучасністю.

"Епілог", як і "Пролог", – це віршована частина дослідження. Написано її у Філадельфії 1952 року. Стиль "Епілогу" наближений до реквієму. Реквієму за страченими поетами. З усіма жанроутворюючими ознаками – урочистою і мінорною патетикою, панахидністю звучання, карбованою відточеністю фрази. В "Епілозі" поет і науковець пророкує повернення усіх страчених і викреслених поетичних імен до лона національної художньої та духовної культури, завершуючи його рядками:

Висока слава щасних днів

Про вас ніколи не забуде!

Літературографічні дослідження Яра Славутича – українського професора з канадського університету – нагадують археологічний пошук. Вони засновані на своєрідних літературознавчих розкопках – виявленні маловідомих фактів з розвою письменника, митця, художньо-образного процесу. Акуратним пензлем археолога-дослідника Яр Славутич відшукує цікаве, непересічне ім'я, розчищує неточні, а то й некоректні нашарування на ньому, описує його і фіксує в розмаїтті художньо-мистецького руху. І це також одна з функцій літературознавства – знаходити вічне в минулому, вічне в художньому, вічне в яскравій та складній палітрі мистецтва.